

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

advies 52.242/1
van 8 november 2012

over

een voorontwerp van ordonnantie
‘houdende instemming met:

1° de Overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting en tot regeling van wederzijdse administratieve en juridische bijstand inzake inkomstenbelastingen, ondertekend te Brussel op 10 maart 1964, en gewijzigd door de Avenanten van 15 februari 1971, 8 februari 1999, 12 december 2008 en 7 juli 2009;

2° de Avenant, gedaan te Brussel op 7 juli 2009, bij de Overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting en tot regeling van wederzijdse administratieve en juridische bijstand inzake inkomstenbelastingen, ondertekend te Brussel op 10 maart 1964, en gewijzigd door de Avenanten van 15 februari 1971, 8 februari 1999 en 12 december 2008’.

CONSEIL D’ÉTAT
section de législation

avis 52.242/1
du 8 novembre 2012

sur

un avant-projet d’ordonnance
‘portant assentiment à :

1° la Convention entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à établir des règles d’assistance administrative et juridique réciproque en matière d’impôts sur les revenus, signée à Bruxelles le 10 mars 1964, et modifiée par les Avenants des 15 février 1971, 8 février 1999, 12 décembre 2008 et 7 juillet 2009 ;

2° l’Avenant, fait à Bruxelles le 7 juillet 2009, à la Convention entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à établir des règles d’assistance administrative et juridique réciproque en matière d’impôts sur les revenus, signée à Bruxelles le 10 mars 1964, et modifiée par les Avenants des 15 février 1971, 8 février 1999 et 12 décembre 2008’.

Op 16 oktober 2012 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt en Externe Betrekkingen verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van ordonnantie 'houdende instemming met:

1° de Overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting en tot regeling van wederzijdse administratieve en juridische bijstand inzake inkomstenbelastingen, ondertekend te Brussel op 10 maart 1964, en gewijzigd door de Avenanten van 15 februari 1971, 8 februari 1999, 12 december 2008 en 7 juli 2009;

2° de Avenant, gedaan te Brussel op 7 juli 2009, bij de Overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting en tot regeling van wederzijdse administratieve en juridische bijstand inzake inkomstenbelastingen, ondertekend te Brussel op 10 maart 1964, en gewijzigd door de Avenanten van 15 februari 1971, 8 februari 1999 en 12 december 2008'.

Het ontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 8 november 2012. De kamer was samengesteld uit Marnix VAN DAMME, kamervoorzitter, Jo BAERT en Wilfried VAN VAERENBERGH, staatsraden, Lieven DENYS, assessor, en Marleen VERSCHRAEGHEN, toegevoegd griffier.

Het verslag is uitgebracht door Anja SOMERS, auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Jo BAERT, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 8 november 2012.

*

Le 16 octobre 2012, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique et des relations extérieures à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet d'ordonnance 'portant assentiment à:

1° la Convention entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à établir des règles d'assistance administrative et juridique réciproque en matière d'impôts sur les revenus, signée à Bruxelles le 10 mars 1964, et modifiée par les Avenants des 15 février 1971, 8 février 1999, 12 décembre 2008 et 7 juillet 2009 ;

2° l'Avenant, fait à Bruxelles le 7 juillet 2009, à la Convention entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à établir des règles d'assistance administrative et juridique réciproque en matière d'impôts sur les revenus, signée à Bruxelles le 10 mars 1964, et modifiée par les Avenants des 15 février 1971, 8 février 1999 et 12 décembre 2008'.

Le projet a été examiné par la première chambre le 8 novembre 2012. La chambre était composée de Marnix VAN DAMME, président de chambre, Jo BAERT et Wilfried VAN VAERENBERGH, conseillers d'État, Lieven DENYS, assesseur, et Marleen VERSCHRAEGHEN, greffier assumé.

Le rapport a été présenté par Anja SOMERS, auditeur.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Jo BAERT, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 8 novembre 2012.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN ORDONNANTIE

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van ordonnantie strekt ertoe instemming te verlenen met het dubbelbelastingverdrag met Frankrijk, zoals gewijzigd,² en met een avenant tot wijziging van het dubbelbelastingverdrag met Frankrijk op het vlak van het uitwisselen van inlichtingen.³

VOORAFGAANDE VORMVEREISTEN

3. Het advies van de Economische en Sociale Raad voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest werd op 9 oktober 2012 gevraagd, maar is, voor zover bekend, nog niet gegeven.

Ingeval het voorliggende ontwerp naar aanleiding van het vervullen van dit voorafgaande vormvereiste nog mocht worden gewijzigd, zouden de gewijzigde of nieuwe bepalingen van het voorontwerp alsnog om advies aan de afdeling Wetgeving moeten worden voorgelegd.

ALGEMENE OPMERKINGEN

4. De Werkgroep gemengde verdragen, ingesteld bij het samenwerkingsakkoord van 8 maart 1994 tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten ‘over de nadere regelen voor het sluiten van gemengde verdragen’, heeft op 26 oktober 2010 geoordeeld dat het avenant van 7 juli 2009 een gemengd verdrag is.⁴

¹ Aangezien het om een voorontwerp van ordonnantie gaat, wordt onder “rechtsgrond” de conformiteit met hogere rechtsnormen verstaan.

² Overeenkomst ‘tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting en tot regeling van wederzijdse administratieve en juridische bijstand inzake inkomstenbelastingen’, ondertekend te Brussel op 10 maart 1964 en gewijzigd door de avenanten gedaan te Brussel op 15 februari 1971, 8 februari 1999, 12 december 2008 en 7 juli 2009.

³ Avenant ‘bij de overeenkomst tussen België en Frankrijk tot voorkoming van dubbele belasting en tot regeling van wederzijdse administratieve en juridische bijstand inzake inkomstenbelastingen, ondertekend te Brussel op 10 maart 1964 en gewijzigd door de avenanten van 15 februari 1971 en 8 februari 1999’, gedaan te Brussel op 7 juli 2009.

⁴ De Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB) stemde via de schriftelijke procedure in met het verslag van de Werkgroep gemengde verdragen, wat bij brieven van 20 januari 2011 is bevestigd.

5. Het nieuwe artikel 20, paragraaf 1, van het dubbelbelastingverdrag (artikel 1 van het avenant) luidt:

“De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten wisselen de inlichtingen uit waarvan kan worden verwacht dat ze relevant zullen zijn voor de uitvoering van de bepalingen van deze Overeenkomst of voor de toepassing of de tenuitvoerlegging van de nationale wetgeving met betrekking tot belastingen van elke soort en benaming die worden geheven door of ten behoeve van de overeenkomstsluitende Staten, en, wat Frankrijk betreft, ten behoeve van zijn plaatselijke gemeenschappen, voor zover de belastingheffing waarin die nationale wetgeving voorziet niet in strijd is met de Overeenkomst. De uitwisseling van inlichtingen wordt niet beperkt door de artikelen 1 en 2.”

Artikel 1 van het verdrag omschrijft het personeel toepassingsgebied, namelijk “de verblijfhouder[s] van elk der verdragsluitende Staten”, terwijl artikel 2 de belastingen bepaalt waarop het verdrag van toepassing is. Het gaat om “de inkomstenbelastingen die, ongeacht de wijze van heffing, worden geheven ten behoeve van de Staat, de provinciën en de plaatselijke gemeenschappen” (paragraaf 1 van het artikel). De bestaande belastingen waarop het verdrag in België van toepassing is, zijn de personenbelasting, de vennootschapsbelasting, de rechtspersonenbelasting en de belasting der niet-verblijfhouders, telkens “met inbegrip van het gedeelte van die belastingen geïnd bij wijze van voorheffingen en aanvullende voorheffingen”, alsook “de opcentiemen en bijkomende taksen gevestigd op de basis of op het bedrag van die belastingen” (paragraaf 3 van het artikel).

De nieuwe regeling inzake de uitwisseling van inlichtingen met Frankrijk is evenwel algemeen *en is dus niet beperkt tot de personen bedoeld in artikel 1 van het verdrag en tot de belastingen vermeld in artikel 2 van het verdrag*. Bovendien kunnen ook inlichtingen worden gevraagd aan een bevoegde autoriteit “zelfs al heeft [die autoriteit] die inlichtingen niet nodig voor zijn eigen belastingdoeleinden” (nieuw artikel 20, paragraaf 4, van het verdrag). De Staat aan wie de inlichtingen zijn gevraagd, dient gebruik te maken van “de middelen waarover hij beschikt om de gevraagde inlichtingen te verkrijgen” (idem).

Gelet daarop rijst de vraag wie in België uitvoering zal moeten geven aan een verzoek om inlichtingen uitgaande van een bevoegde autoriteit van Frankrijk.

In het verdrag is niet bepaald wat in België onder “bevoegde autoriteit” wordt verstaan. Aangezien het om een gemengd verdrag gaat, is de bevoegde autoriteit niet exclusief de federale overheid, maar kan het ook om een deelstaat gaan.

Daarom verdient het aanbeveling om op het intern-Belgische vlak te voorzien in een coördinatiemechanisme en -orgaan, zodat de bevoegde autoriteiten van Frankrijk weten tot wie een verzoek om inlichtingen moet worden gericht en de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten onderling kunnen uitmaken op welke wijze gevolg wordt gegeven aan een concreet verzoek. De Raad van State beveelt dan ook aan daarover een samenwerkingsakkoord in

de zin van artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 ‘tot hervorming der instellingen’ te sluiten.⁵

6. De vraag rijst of de nieuwe regeling inzake het uitwisselen van inlichtingen tot administratiefrechtelijke of strafrechtelijke beteugeling en tot dwanguitvoering kan leiden wanneer geweigerd wordt mede te werken aan onderzoeksverrichtingen.

Het staat aan de auteur van het ontwerp om zich over deze vraag uit te spreken en om, in functie van zijn bedoelingen, eventueel de instemmingsordonnantie aan te vullen met normatieve bepalingen in die zin.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

7. Artikel 3 van het ontwerp bepaalt dat de wijzigingen aan artikel 26 van het dubbelbelastingverdrag, die de werkingssfeer ervan formeel uitbreiden tot belastingen geheven door “andere beleidsniveaus” – overigens zonder te specificeren om welke beleidsniveaus het kan gaan –, volkomen uitwerking zullen hebben. Wel wordt de Regering van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest de verplichting opgelegd om elke wijziging in die zin mede te delen aan het Brussels Hoofdstedelijk Parlement binnen een termijn van drie maanden na de aanvaarding ervan.

Daarover om toelichting verzocht, heeft de gemachtigde het volgende verklaard:

“In bepaalde verdragen wordt het toepassingsgebied van de erin vervatte informatieverplichtingen beperkt tot de belastingen voor of geïnd door de verdragsluitende staten. Er wordt geen melding gemaakt van de belastingen van de politieke onderverdelingen van deze staten.

In het kader van het overleg tussen de Gemeenschappen, de Gewesten en de federale overheid werd beslist om te proberen om (op termijn) het toepassingsgebied van deze informatieverplichting via protocol expliciet uit te breiden tot de belastingen van de politieke onderverdelingen van de verdragsluitende staten.

Deze eventueel af te sluiten protocollen zouden normaal opnieuw ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan het federale parlement en de deelstaatparlementen.

Teneinde de last van een dergelijke ronde van nieuwe parlementaire goedkeuringen te voorkomen, wordt in de thans voorliggende ordonnantie een artikel ingeschreven dat erin bestaat dat het Brussels Hoofdstedelijk Parlement nu reeds zijn goedkeuring hecht aan de, overeenkomstig vorige alinea tot stand gekomen, eventuele toekomstige protocollen.

⁵ Vergelijk met artikel 1*bis* van de bijzondere wet van 16 januari 1989 ‘betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten’, en het samenwerkingsakkoord van 7 december 2001 tussen de Federale Staat en de Gewesten ‘betreffende de uitwisseling van informatie in het kader van de uitoefening van hun fiscale bevoegdheden en betreffende de overlegprocedures inzake technische uitvoerbaarheid van door de Gewesten voorgenomen wijzigingen aan de gewestelijke belastingen en inzake de technische uitvoerbaarheid van de invoering door de Gewesten van algemene belastingverminderingen of -vermeerderingen van de verschuldigde personenbelasting’.

Wanneer de protocollen ter uitbreiding van het toepassingsgebied van de informatieverplichting zouden worden ondertekend, zou dan voor de ratificatie ervan geen passage langs het Brussels Hoofdstedelijk Parlement meer nodig zijn.”

Gelet op het voorgaande is het de bedoeling het Parlement reeds te laten instemmen met toekomstige wijzigingen aan artikel 26 van het dubbelbelastingverdrag, die de werkingssfeer ervan formeel uitbreiden tot belastingen geheven door “andere beleidsniveaus”.

Als een verdrag in een bijzondere procedure voorziet om, zonder tussenkomst van het parlementair orgaan, wijzigingen in het verdrag aan te brengen (bv. een procedure die de regering toelaat om stilzwijgend haar akkoord te verlenen met door andere verdragspartijen voorgestelde wijzigingen aan het verdrag), dient het betrokken parlement ook met die toekomstige wijzigingen van het verdrag in te stemmen.⁶ Weliswaar is het niet uitgesloten dat deze instemming vooraf wordt gegeven,⁷ maar zulk een voorafgaande instemming is, om in overeenstemming te zijn met artikel 167, § 3, van de Grondwet, slechts aanvaardbaar voor zover het betrokken parlement weet binnen welke grenzen ze wordt verleend.⁸

In dit geval bevat het dubbelbelastingverdrag, zoals het is gewijzigd, echter geen procedure om artikel 26 te wijzigen waardoor het prerogatief van het Parlement om met die wijzigingen in te stemmen, zou worden miskend indien het Parlement niet vooraf instemt met die toekomstige wijzigingen.

Niet alleen past het dan ook niet om een dergelijke bepaling op te nemen in het ontwerp, het zou ook in strijd zijn met artikel 167, § 3, van de Grondwet. Artikel 3 dient derhalve uit het ontwerp te worden weggelaten.

*

⁶ J. VELAERS, *De Grondwet en de Raad van State, afdeling Wetgeving*, Antwerpen, Maklu, 1999, 549-550.

⁷ Cass. 19 maart 1981, *Arr. Cass.* 1980-81, 808 en *J.T.* 1982, 565, met noot J. VERHOEVEN; Cass. 2 mei 2002, *Pas.* 2002, I, 1048.

⁸ Zie o.m. Adv.RvS 26.355/9 van 2 juli 1997 over het voorontwerp dat geleid heeft tot de wet van 11 maart 1999 ‘houdende instemming met het Memorandum van Overeenkomst over de ontwikkelingssamenwerking tussen het Koninkrijk België en de Republiek Zuid-Afrika, ondertekend te Brussel op 16 maart 1995’ (*Parl.St.* Senaat, 1998-99, nr. 1-1168/1, (13), 14), en andere adviezen vermeld door J. MASQUELIN, *Le droit des traités dans l'ordre juridique et dans la pratique diplomatique belges*, Brussel, Bruylant, 1980, 214-215 en 276-277 en door J. VELAERS, o.c., 550-551. Raadpl. ook J. VERHOEVEN, noot bij Cass. 19 maart 1981, *J.T.* 1982, 566.

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique ¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET D'ORDONNANCE

2. L'avant-projet d'ordonnance soumis pour avis a pour objet de porter assentiment à la convention préventive de la double imposition avec la France, telle que modifiée ², et à un avenant modifiant la convention préventive de la double imposition avec la France en matière d'échange de renseignements ³.

FORMALITÉS PRÉALABLES

3. L'avis du Conseil économique et social de la Région de Bruxelles-Capitale a été demandé le 9 octobre 2012 mais, à la connaissance du Conseil d'État, n'a pas encore été donné.

Dans le cas où le projet à l'examen serait encore modifié à la suite de l'accomplissement de cette formalité préalable, les dispositions modifiées ou nouvelles de l'avant-projet devraient encore être soumises à l'avis de la section de législation.

OBSERVATIONS GÉNÉRALES

4. Le 26 octobre 2010, le groupe de travail traités mixtes, institué par l'accord de coopération du 8 mars 1994 entre l'État fédéral, les Communautés et les Régions 'relatif aux modalités de conclusion des traités mixtes', a considéré que l'avenant du 7 juillet 2009 est un traité mixte ⁴.

5. Le nouvel article 20, paragraphe 1er, de la convention préventive de la double imposition (article 1er de l'avenant) dispose :

« Les autorités compétentes des États contractants échangent les renseignements vraisemblablement pertinents pour appliquer les dispositions de la présente Convention ou

¹ S'agissant d'un avant-projet d'ordonnance, on entend par « fondement juridique » la conformité aux normes supérieures.

² Convention 'entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à établir des règles d'assistance administrative et juridique réciproque en matière d'impôts sur les revenus', signée à Bruxelles le 10 mars 1964, et modifiée par les avenants faits à Bruxelles les 15 février 1971, 8 février 1999, 12 décembre 2008 et 7 juillet 2009.

³ Avenant 'à la Convention entre la Belgique et la France tendant à éviter les doubles impositions et à établir des règles d'assistance administrative et juridique réciproque en matière d'impôts sur les revenus, signée à Bruxelles le 10 mars 1964, et modifiée par les avenants des 15 février 1971 et 8 février 1999', fait à Bruxelles le 7 juillet 2009.

⁴ Des courriers du 20 janvier 2011 confirment que la Conférence interministérielle Politique étrangère (CIPE) a approuvé le rapport du groupe de travail traités mixtes dans le cadre d'une procédure écrite.

pour l'administration ou l'application de la législation interne relative aux impôts de toute nature ou dénomination perçus par ou pour le compte des États contractants et, s'agissant de la France, pour le compte de ses collectivités locales, dans la mesure où l'imposition qu'elle prévoit n'est pas contraire à la Convention. L'échange de renseignements n'est pas restreint par les articles 1er et 2 ».

L'article 1er de la Convention définit le champ d'application personnel, à savoir « le[s] résident[s] de chacun des États contractants », tandis que l'article 2 détermine les impôts auxquels s'applique la Convention. Il s'agit des « impôts sur le revenu perçus pour le compte de l'État, des provinces et des collectivités locales, quel que soit le système de perception » (paragraphe 1er de l'article). Les impôts existants auxquels la Convention s'applique en ce qui concerne la Belgique sont l'impôt des personnes physiques, l'impôt des sociétés, l'impôt des personnes morales et l'impôt des non-résidents, « y compris [dans chaque cas] la partie de ces impôts perçue par voie de précomptes ou de compléments de précomptes », ainsi que « les centimes additionnels et taxes annexes établis sur la base ou sur le montant de ces impôts » (paragraphe 3 de l'article).

Le nouveau régime en matière d'échange de renseignements avec la France est toutefois général *et n'est donc pas limité aux personnes visées à l'article 1er de la convention et aux impôts visés à l'article 2 de la convention*. En outre, des informations peuvent également être demandées à une autorité compétente « même [si cette autorité] [...] n'en a pas besoin à ses propres fins fiscales » (nouvel article 20, paragraphe 4, de la convention). L'État auquel les informations sont demandées doit utiliser « les pouvoirs dont il dispose pour obtenir les renseignements demandés » (*idem*).

Eu égard à ce qui précède, la question se pose de savoir qui devra donner exécution en Belgique à une demande de renseignements émanant d'une autorité compétente de la France.

La Convention ne précise pas quelle est « l'autorité compétente » pour la Belgique. Vu qu'il s'agit d'un traité mixte, l'autorité compétente n'est pas exclusivement l'autorité fédérale mais il peut aussi s'agir d'une entité fédérée.

Il est par conséquent recommandé de prévoir un mécanisme et un organe de coordination internes propres à la Belgique, afin de permettre aux autorités compétentes de la France de savoir à qui il faut adresser une demande de renseignements et à l'État fédéral, aux communautés et aux régions, de déterminer de quelle manière il y a lieu de donner suite à une demande concrète. Le Conseil d'État préconise dès lors de conclure à ce sujet un accord de coopération au sens de l'article 92bis de la loi spéciale du 8 août 1980 de 'réformes institutionnelles'⁵.

⁵ Comparer avec l'article 1bis de la loi spéciale du 16 janvier 1989 'relative au financement des Communautés et des Régions', et avec l'accord de coopération du 7 décembre 2001 entre l'État fédéral et les Régions 'relatif à l'échange d'informations dans le cadre de l'exercice de leurs compétences fiscales et aux procédures de concertation concernant l'applicabilité technique des modifications aux impôts régionaux projetées par les Régions et l'applicabilité technique de l'instauration par les Régions de réductions ou d'augmentations générales de l'impôt des personnes physiques dû'.

6. La question se pose de savoir si en cas de refus de collaborer à des investigations, le nouveau dispositif en matière d'échange de renseignements peut conduire à une répression administrative ou pénale et à une exécution forcée.

Il appartient à l'auteur du projet de se prononcer sur cette question et, compte tenu de ses intentions, de compléter éventuellement l'ordonnance d'assentiment par des dispositions normatives en ce sens.

EXAMEN DU TEXTE

Article 3

7. L'article 3 du projet dispose que les modifications à l'article 26 de la convention préventive de la double imposition, qui étendent formellement son champ d'application aux impôts perçus par « d'autres niveaux de pouvoir » – du reste sans spécifier les niveaux de pouvoir dont il peut s'agir –, sortiront leur plein et entier effet. Toutefois, le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale est tenu de communiquer toute modification en ce sens au Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale dans les trois mois qui suivent son adoption.

Invité à fournir des précisions à ce sujet, le délégué a déclaré ce qui suit :

« In bepaalde verdragen wordt het toepassingsgebied van de erin vervatte informatieverplichtingen beperkt tot de belastingen voor of geïnd door de verdragsluitende staten. Er wordt geen melding gemaakt van de belastingen van de politieke onderverdelingen van deze staten.

In het kader van het overleg tussen de Gemeenschappen, de Gewesten en de federale overheid werd beslist om te proberen om (op termijn) het toepassingsgebied van deze informatieverplichting via protocol expliciet uit te breiden tot de belastingen van de politieke onderverdelingen van de verdragsluitende staten.

Deze eventueel af te sluiten protocollen zouden normaal opnieuw ter goedkeuring moeten worden voorgelegd aan het federale parlement en de deelstaatparlementen.

Teneinde de last van een dergelijke ronde van nieuwe parlementaire goedkeuringen te voorkomen, wordt in de thans voorliggende ordonnances een artikel ingeschreven dat erin bestaat dat het Brussels Hoofdstedelijk Parlement nu reeds zijn goedkeuring hecht aan de, overeenkomstig vorige alinea tot stand gekomen, eventuele toekomstige protocollen.

Wanneer de protocollen ter uitbreiding van het toepassingsgebied van de informatieverplichting zouden worden ondertekend, zou dan voor de ratificatie ervan geen passage langs het Brussels Hoofdstedelijk Parlement meer nodig zijn ».

Eu égard aux considérations qui précèdent, l'intention est que le Parlement donne déjà son assentiment aux modifications futures à l'article 26 de la convention préventive de la double imposition, qui étendent formellement son champ d'application aux impôts perçus par « d'autres niveaux de pouvoir ».

Si une convention prévoit une procédure particulière visant à apporter des modifications à une convention en dehors de l'intervention de l'organe parlementaire (par

exemple une procédure permettant au gouvernement de marquer tacitement son accord sur des modifications à la convention proposées par d'autres parties à la convention), le parlement concerné doit également donner son assentiment à ces modifications futures de la convention ⁶. S'il n'est pas exclu que cet assentiment soit donné anticipativement ⁷, un tel assentiment préalable ne peut être admis pour être compatible avec l'article 167, § 3, de la Constitution que pour autant que le parlement concerné connaisse les limites dans lesquelles il est donné ⁸.

En l'occurrence, la convention préventive de la double imposition, telle qu'elle est modifiée, ne comporte toutefois pas de procédure pour modifier l'article 26, ce qui méconnaîtrait la prérogative du Parlement de porter assentiment à ces modifications s'il ne donne pas son assentiment préalable à ces modifications futures.

Par conséquent, non seulement il n'est pas indiqué d'insérer pareille disposition dans le projet, mais ce serait en outre contraire à l'article 167, § 3, de la Constitution. Il convient dès lors d'omettre l'article 3 du projet.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Marleen VERSCHRAEGHEN

Marnix VAN DAMME

⁶ J. VELAERS, *De Grondwet en de Raad van State, afdeling Wetgeving*, Anvers, Maklu, 1999, 549-550.

⁷ Cass., 19 mars 1981, *Arr. Cass.*, 1980-81, 808 et *J.T.*, 1982, 565, note de J. VERHOEVEN; Cass., 2 mai 2002, *Pas.* 2002, I, 1048.

⁸ Voir, entre autres, C.E., avis 26.355/9 du 2 juillet 1997 sur l'avant-projet de loi devenu la loi du 11 mars 1999 'portant assentiment au mémorandum d'accord entre le Royaume de Belgique et la République d'Afrique du Sud, concernant la coopération au développement, signé à Bruxelles le 16 mars 1995' (*Doc. parl.*, Sénat, 1998-99, n° 1-1168/1, (13), 14), et d'autres avis cités par J. MASQUELIN, *Le droit des traités dans l'ordre juridique et dans la pratique diplomatique belges*, Bruxelles, Bruylant, 1980, 214-215 et 276-277 et par J. VELAERS, *op. cit.*, 550-551. Voy. également J. VERHOEVEN, note sous Cass., 19 mars 1981, *J.T.*, 1982, 566.